

ENERGIAMAJANDUSE ARENGUKAVA 2035 EELNÕU LÜHIKOKKUVÕTE

ENMAK 2035 üldeesmärk: Eesti energiamajandus tagab energiajulgeoleku, kasvatab riigi konkurentsivõimet ja aitab kaasa puhta energiaga majandusele üleminekule.

ENMAK 2035 alameesmärgid on:

- energiajulgeoleku tagamine
- energia kättesaadavuse ja taskukohase hinna tagamine
- energeetika keskkonnasäästlikkuse tagamine

ENERGIAJULGEOLEKU TAGAMISEL:

1. ENMAK 2035 üldeesmärgi saavutamisel on oluline, et elutähtsa teenuse osutajatel on rakendatud piisavad füüsilise ja küberturvalisuse meetmed ning vähendatud sõltuvust teistest teenusepakkujatest nii, et oleks tagatud teenuse toimepidevus laiapidse riigikaitse kontekstis.

2. 2035. aastaks tuleb Eleringil tagada Eestile piisava mahuga uute juhitavate elektritootmisvõimsuste rajamine. Juhitava võimsuse vajadus on praegu 1000 MW, pärast 2030 hinnanguliselt 1200-1600 MW. Uute juhitavate maagaasil ja biogaasil töötavate jaamade rajamine võimaldab järk-järgult sulgeda vanimad põlevkiviplokid vähendades seonduvat keskkonnamõju, salvestite rajamine toob alla reserveid hoidmisega seotud kulusid ja vähendab elektri hinna volatiilsust.

3. Hiljemalt alates 2035 on elektrikatkestuste viie aasta keskmine aeg tarbimiskoha kohta alla 120min aastas (SAIDI). 2020-2024 aastail oli see 218 minutit. Elektri võrguteenus on põhifookus jaotusvõrgu uuendamisel ja hooldusel parandamaks toimepidevust üle kogu Eesti.

4. Gaasitaristu tehniline piisavus ning nõuetekohased vedelkütuste varud on tagatud. Vajadusel luua ja tagada transpordis alternatiivkütustega seonduvad varud.

ENERGIA HINNA KONKURENTSIVÕIMELISEMAKS MUUTMISEL:

1. Kõikide tarbijagruppide elektri lõpphind on Eestis alla võrdlusriikide Soome, Rootsi, Taani, Poola, Läti ja Leedu keskmise elektri lõpphinna. 2024. aasta võrdluses on Eestis võrdlusriikide keskmisega võrreldes elektri lõpphind odavam kodutarbijatel ning väiksema energiatarbimisega äritarbijatel, kõrgem aga suurema energiatarbimisega äritarbijatel.

2. Elektri tootmises toimub tegevustoetustest järk-järguline väljumine. Tegevustoetusi on vaja vaid juhul, kui elektri lõpphind nende tulemusena realselt väheneb. 2025-2026 viiakse läbi vähempakkumine kuni 2 TWh täiendava taastuvelektri turule toomiseks. Selle tulemusel suureneb mittejuhitava taastuvelektri osakaal u 60-70%-ni lõpptarbimisest, sellele lisaks on olemas juhitav bioenergiast toodetav taastuvelekter. Taastuenergia tasu jääb 2025. aasta tasemele (0,84 s/kWh käibemaksuta, mis on 30% madalam kõrgeimast tasemest 2023. aastal) ja lõpeb 2040. aastate keskpaigaks;

3. Edasised investeeringud puhta elektri tootmisesse tehakse turupõhiselt, st tegevustoetusteta. Pikema elueaga taristu (meretuulepargid, tuumajaam, vesisalvesti) jaoks luuakse investeeringukindluse tagamiseks pikaajalised finantseerimislahendused, mis võimaldaks neil turupõhiselt teha investeerimisotsuseid.

4. Uute välisühenduste rajamine võimaldab panustada madalamasse elektri lõpphinda koos varustuskindluse tõusuga, vastavad investeerimisotsused tehakse lähiaastatel.

5. Kaugküttes aitab energiatõhusamatele lahendustele üleminek ühtlustada piirhindade taset. Kolme kõige odavama ja kolme kõige kallima võrgupiirkonna keskmise piirhinna erinevus peaks 2035. aastaks olema alla 20% (2025 aasta mai seisuga on erinevus 37%).

KESKKONNAMÕJU VÄHENDAMISEKS:

1. Taastuvelektri 100% lõpptarbimisest ambitsioon säilib ning on turupõhine – saavutatakse siis kui tehnoloogiad on tegevustoetusteta konkurentsivõimelised. 2030. aastaks ei ole tänastes oludes võimalik ja majanduslikult mõistlik seda eesmärki saavutada.

2. Kaugküttes tuleb rakendada järk-järgult uusi puhtamaid ning odavamaid tehnoloogiaid (soojuspumbad, soojussalvestid jm).

3. Gaasisektoris on indikatiivne eesmärk suurendada aastaks 2035 taastuvgaasi osakaalu kolmandikuni gaasitarbimisest. Transpordikütuste lõpptarbimisest moodustab aastaks 2035 puhta energia osakaal vähemalt 26%.

4. ENMAK 2035 kavandatud tegevuste elluviimisega tagatakse energeetikasektori kasvuhooonegaaside heite vähendamine. Sellesse panustavad muuhulgas nii taastuvelektrist kui ka (bio)gaasist elektri tootmine, soojuspumpade ning soojussalvestite kasutuse laiendamine soojusvarustuses ja transpordisektoris puhta energia osakaalu suurendamine. Transpordis aitab taastuvkütustele üleminek kaasa fossiilkütustest sõltuvuse vähendamisele, mh hoogustab elektrisõidukite kasutuselevõttu panustades ökonoomsema sõidukipargi kujunemisesse.